

YURTDIŞINA GİTMİŞ EĞİTİMCİLERİN KÜRESELLEŞMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Mehmet Emin USTA*

Zülfü DEMİRTAŞ**

Mehmet Şirin DEMİR***

Öz: Bu araştırmanın amacı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Programları (Comenius, Grundtvig, Study Visit, Leonardo da Vinci, Erasmus) kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin fırsat ya da tehdit odaklı düşüncelerini/görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla yurtdışına görevle gitmiş 55 eğitimci tespit edilmiştir. Bu 55 kişinin tamamına “Yurtdışına Gitmiş Eğitimcilerin Küreselleşmeye İlişkin Görüşlerini Belirleme” adıyla geliştirilmiş 32 maddelik bir ölçek gönderilmiş, 49 kişiden dönüt alınmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmuştur. I. Bölümde kişisel bilgiler; II. Bölümde, eğitim hareketliliği (yurtdışına görevle gitmek) yapmak suretiyle küreselleşme faaliyetlerine katılmış eğitimcilerin düşüncelerini yansıttığı düşünülen, küreselleşmeye ilişkin fırsat ya da tehdit odaklı maddeler yer almıştır. Çalışma, yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeyi bir tehdit olarak algılamadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle eğitimcilerin yurtdışına görevli gitmeleri teşvik edilmeli ve desteklenmeye devam edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Küreselleşme, Ulusal Ajans, hareketlilik.

---

*Yrd. Doç.Dr. Harran Üniv. Eğitim Fakültesi, e-mail: mehmeteminusta@gmail.com

**Doç. Dr. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: demirtaszulfu@gmail.com

***Öğr. Gör. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-mail: mehmetdemir56640187@gmail.com

GLOBALIZATION-RELATED VIEWS OF EDUCATORS WHO HAVE BEEN ABROAD

Abstract: The aim of this study is to determine the opportunity or threat-based views/thoughts related with globalization in educators who have been abroad through European Union Education and Youth Programs (Comenius, Grundtvig, Study Visit, Leonardo Da Vinci, Erasmus). For this purpose, a total of 55 educators who have been abroad for such mission were recruited. All of these educators were given a 32-items scale entitled as “Determining the globalization -related opinions of educators who have been abroad”. Of the total 55 educators, 49 gave feedback. The scale consisted of 2 parts. Part I was designed to obtain personal information related to personal profile, whereas Part II contained globalization-related opportunity or treat-based items which were designed to reflect the opinions of educators who have been abroad for participating in mobility programs of education. As a result of qualitative and quantitative analyses conducted in our study, it was found that educators who have been abroad before did not perceive globalization as a challenge or threat. For this reason, it would be much more tempting to say that educators should be encouraged to go abroad and be supported both by public and private institutions.

Keywords: Globalization, National Agency, Mobility

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın en önemli özelliklerinden biri, madde, insan ve bilgi kaynaklarının daha önceki dönemlerde olmadığı kadar dünyada serbest dolaşabilmesidir. Bu serbest dolaşım, kitle iletişim ve kitle ulaşım araçlarının gelişmesiyle daha da artmıştır. Bu araçlar sayesinde farklı kültür, teknoloji, inanç ve hatta sorunlar başka gruplarca bilinir hale gelmiş, medeniyetler arası ve kültürlerarası diyaloglar kurulmuş, özellikle de eğitim ve iktisadi alanlarda yürütülen faaliyet ve girişimlerin uluslararasılaşmasına zemin hazırlanmıştır. Uydu televizyonlarının artması ve her yerden izlenebilmesi, internetin yaygınlık kazanması ve giderek ucuzlaması, uçak bileti fiyatlarındaki düşüş, Avrupa Birliği gibi bölgesel ittifaklar arasında sınırların kaldırılması, kürselleşme sürecini baş döndürücü biçimde hızlandırmıştır. Küreselleşme beraberinde, karşılıklı olarak bilgi transferine olanak sağlamaktadır. Bilgi transferi, dünyada aynı ya da benzer işi yapanların birbirlerinden farklılıkları öğrenmesine ve aynı zamanda birbirlerine benzemesine yol açmaktadır.

Oran (2009), küreselleşmenin üç tarihsel döneme ayrılarak incelenebileceğine vurgu yapmaktadır. İlk küreselleşme hareketi 1490 ve sonrasında gerçekleştirilen ve Batı'nın denizler ötesi keşifler için bir takım açılımlar gerçekleştirdiği dönemdir. Bu dönemdeki açılımları tetikleyen ana güdü Batı Avrupa'daki mutlakiyetçi monarşilerin değerli mal ve altına el koyma arzusudur. İkinci küreselleşme hareketi 1870 ve sonrasında gerçekleştirilen ve Batı'nın kendi toprakları dışında dünyadaki bütün coğrafyalarda sömürgeci emeller doğrultusunda askeri gücünü de kullanarak işgalci olarak ortaya çıkmaya başladığı dönemdir. Bu dönemin siyasal dinamiklerini doğuran başlıca sebepler, sanayi devrimi ile beraber artan hammadde ihtiyacının giderilmesi, üretilen mallar için yeni pazar ihtiyacı, sermaye ihracı ve Avrupa'da biriken fazla nüfusun başka bölgelere aktarılması ihtiyacıdır. Üçüncü küreselleşme hareketi ise 1980'li yıllarda meydana gelen değişimlerin tetiklediği 1990'lı yılların küreselleşmesidir. Bu dönem küreselleşmesini ortaya çıkaran nedenler arasında çok uluslu şirketlerin güçlenmesi, Sovyet Bloğu'nun dağılması ve Batı'da meydana gelen iletişim devrimi sayılabilir.

Küreselleşme sözcüğünün kavramsallaşması 1980'den sonraya rastlar. Küreselleşmenin son boyutlarından biri olarak kabul edilen kültürel boyut, temelde McLuhan'ın "global köy" tanımlamasından doğar. Global köy kavramı homojenleşmeyi temel alır. Global-yerel etkileşimi olarak ifade edilebilecek heterojenlik ise göz ardı edilir (Eken, 2009). Küreselleşme olgusu, yenedünya düzeni, post-modernizm, yerelleşme ya da neo-liberalizm gibi kavramlarla da ifade edilebilmektedir (Kızılcılık, 2001). Küreselleşmeyi farklı şekillerde algılayıp yorumlayan görüşler değişim sürecinin "tarihsel bir kırılmaya" tekabül ettiği noktasında hemfikirdir. Örneğin, sosyal demokrat siyaset anlayışına yeni açılımlar kazandıran Anthony Giddens (2000), hem dünya çapında hem de bireylerin günlük hayatında var olagelen yapılar ve sürdürülen usullerin çok derinden değişerek yeniden şekillenmekte olduğuna vurgu yaparak, bu yeni dönemi, "geç" (*yüksek modernite*) olarak nitelendirmiştir. Küreselleşme kavramının çok sık kullanılmasında 1990'lı yılların özel bir önemi vardır.

Doğu Bloku'nun 1989 yılında yıkılması ve ardından 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte son yirmi yılda siyasal ve sosyal hayatı en çok etkileyen olgu "küreselleşme" olmuştur. Bu duruma rağmen, küreselleşme ile kastedilen şey çok açık değildir. Küreselleşme bazen dünya toplumlarının birbirine benzemesini ve buna bağlı olarak homojen bir kültürün ortaya çıkışını; bazen de toplumların, toplulukların ve kültürlerin birbirlerinden farklılıklarını yani heterojenliği ifade etmek için kullanılmıştır. Bu yönüyle küreselleşme kavramı, kimi çelişkiler ve belirsizlikler içeren bir süreci ifade eder. Bu nedenle

küreselleşme için “Gramsci’nin deyimiyle eskinin ölmeye başladığı fakat yeninin doğmadığı bir durum” demek mümkün görünmektedir (Keyman, 1998; Akt. Eken, 2009). Küreselleşme olarak kabul edilen değişim, bireysel ve toplumsal talepleri şekillendiren bir güce sahiptir.

Bireysel talepleri dönüştürücü etkileri olan küreselleşme olgusu, toplumsal yaşamı dönüştüren ve toplumsal yaşamın sistem düzeyindeki demokrasi ve sivil toplum kavramlarına yeni bir bakış getirmektedir. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı demokrasi modeli, iktidarın bölgesel, ulusal ve uluslararası bölünmüşlüğünden dolayı, iktidar kavramının çoğulcu bir yapı olarak ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu durumda, sadece ulusal ya da yerel düzeyde değil, küresel düzeyde de çoğulcu bir demokratik yapılanma oluşmuştur. Bu çoğulcu yapının ortaya çıkış sebebi, küreselleşmenin aynı zamanda farklılığı ve heterojenliği meşrulaştırıcı yönünün varlığıdır. Ancak yeni siyasi durumun çoğulculuk yönünde belirginleşmesi her zaman için demokratikleşme anlamına gelmemiştir. Farklılığı imtiyazlar düzeyine çıkaran kimlik ve değerleri, diğer toplumsal kesimlere dayatma gibi kimi hegomonik-baskıcı eğilimler doğabilmiştir. Bu nedenle ötekinin değerlerini ve kimliğini, kendisinin kadar meşru gören, çoğulculuğa dayanan bir anlayışın mevcut olması durumunda ancak demokratik bir yaşam tarzı oluşabileceği anlaşılmıştır (Eken, 2009). Küreselleşme değişik coğrafyalarda farklı sonuçlar doğurarak toplumsal ve siyasi yaşamı etkilemeye devam etmektedir.

Berberinde toplumsal değişim meydana getiren küreselleşmenin yarattığı yeni toplum, bilgi toplumdur. Bilgi kendisine ihtiyaç duyulan her yere gitmektedir. Özellikle her türden örgütsel yapılar küresel rekabet ortamı içinde hayatta kalabilmek ve yeni durumlara uyum gösterebilmek için yeni ve güncellenmiş bilgi girdisine ihtiyaç duymaktadırlar (Drucker, 2000). Yeni bilgi sayesinde örgütler ve toplumlar gelişmişlik düzeyini arttırmakta ve yeni teknolojilere ulaşarak üstünlüklerini sürdürmektedirler. Buna rağmen küreselleşme olgusu üzerinde oluşmuş bir konsensüs yoktur.

Farklı siyasi duruş ve bakış açılarını temsil eden kişiler tarafından çok farklı yorumlanabilen küreselleşme, taraftarları ya da karşıtları tarafından çok farklı biçimlerde ele alınabilmektedir (Bozkurt, 2003; aktr. Akçay, 2003; Kılıçaslan, 2006). Aşırı küreselciler, küresel iletişim sayesinde tüm toplumların kendi ortak çıkarlarının farkına vardığını ve küreselleşme nedeniyle yeni ve kültürel bir uygarlığın doğduğunu iddia ederler. Kuşkucular, küreselleşme karşıtları olarak bilinirler ve küreselleşmeyi, kapitalizmin savaştığı olmayan yeni işleyişi ya da jeo-ekonomik emperyalizm olarak görürler. Dönüşümcüler, küreselleşmeyi dünya düzenini yeniden şekillendiren ana güç olarak görürler. Ekonominin her geçen gün

daha fazla hizmet sektörüne bağlı hale geldiğini ve iletişim alanında meydana gelen devrim sayesinde eski yapıların yıkıldığını, eski alışkanlıkların unutulacağını ve kültürlerin birbirleriyle anında etkileşime gireceğini savunurlar.

Sadece toplumsal yaşamın belli alanlarını değil, tüm alanlarını dönüştürücü bir etki gösteren küreselleşme olgusu, kavramlar, toplumsal yapılar, kültürel ve ekonomik ilişkiler, devlet yönetimi, sermayeye bakış vb. tüm olgu ya da olaylar üzerinde etkide bulunmuştur. Öyle ki daha düne kadar geçerli olan geleneksel üretim yöntemleri bugün yerini yeni üretim yöntemlerine bırakmış, siyasal yapılar birden değişime uğramış, yeni ekonomik paradigmlar tartışılır hale gelmiştir (Cornia, 1999). Küreselleşmenin etkilerini genel olarak, olumlu ve olumsuz etkiler biçiminde ele almak mümkündür.

Küreselleşmenin olumlu etkilerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir: İnsanlar arasındaki sınırları kaldırarak onları birbirlerine yaklaştırarak yeni bir kentli yaşam biçimi ortaya çıkarmıştır. Bilgi toplumu, iletişim, kaliteli üretim gibi kavramlar bu yaşamın göstergeleri haline gelmiştir (Tezcan, 2002). Ulaşım ve iletişim maliyetleri düşerek üretimde işbölümü ve uzmanlaşmaya gidilmiş, etkililik ve verimlilik artmış, gelişmekte olan ülkelere rekabet etme fırsatı yaratmıştır. Tüketiciler bir malı daha kaliteli ve daha ucuza elde edebilme imkânına kavuşmuşlardır (Aktan, 2012). Bir malın ya da değerın Meksika’da üretilmesine, Chicago’dan izlenmesine ve Suudi Arabistan’da tüketilmesine olanak tanınmıştır (Jahandideh, Shooli ve Zare, 2010). “Global düşün, yerelde uygula” felsefesi siyasi kararlarda etkili olmuştur. İletişim teknolojisi alanında meydana gelen gelişmeler, karşılıklı olarak yakın etkileşim imkânı doğurmuş, dünyanın her yerinde evrensel standartta bir tüketim özlemi yaratmıştır. Bu durum, milli gelir ve toplumsal refahın artışı ve çevreye zarar vermeden, uluslar arası standartta bir mal üretimini zorunlu hale getirmiştir. Bu gelişmeler nedeniyle ülkelerin bilgiye olan ihtiyacı artmış, bu artış, bilginin üretilmesini ve pazarlanmasını başlı başına bir sektör haline getirmiştir (Aktan, 2012). Karşılıklı olarak öğrenci değişimi yapan ülkelerin vatandaşları arasında hoşgörü, ortak kültür, yabancı dil öğrenimi ve eğitim olanaklarından yararlanma gibi özellikler ön plana çıkmıştır (Tezcan, 2002). Mali kaynaklara sahip öğrenciler diledikleri yerde eğitim alarak bunu kendi ülkelerine transfer etme imkânına kavuşmuşlardır. Bu sayede farklı kültürler arasındaki önyargılar kırılmış, farklı kültürlerle karşı kabul ve hoşgörü artmıştır. Dünyanın bir yerinde eğitime dair meydana gelen bir değişim, geliştirilen bir materyal, üretilen bir hizmet en kısa sürede ilgililerine ulaşarak konuşulur hale gelmiştir. Eğitim süreci küresel bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda sadece ölme ve değerlendirme faaliyetleri ulusal sınırları aşan küresel bir boyuta kavuşmuştur

(OECD tarafından yapılan PISA sınavı vb). Yine teknolojik değişim ve imkânlarla bağlı olarak okulun rolü değişmiş, uzaktan öğrenme programlarına bağlı olarak “öğrenenin okula gitmesi yerine, okulun öğrenene gelmesi” olarak özetlenebilecek yeni metotlar gelişmiştir (Georgescu, 2005). Bu, eğitim sürecinin küreselleşmenin etkisiyle elde ettiği olumlu bir sonuçtur.

Küreselleşmenin sadece olumlu yönleri ortaya çıkmamış, aynı zamanda önemli olumsuzlukları ortaya çıkardığı savunulmuştur. Bu olumsuz yönlerinden bazıları şöyle sıralanabilir: Küreselleşme adı altında ileri sürülen insancılık ve demokrasi gibi kimi değerler, küreselleşmenin gerçek amacı değildir. Küreselleşme ile yerellik, alt kültürler, gelenekler, inançlar ve mitler, yönetime karşı çıkılması vb. emperyalist düşüncelerin yayılması amaçlanmaktadır (Sönmez, 2002). Yerellik ve evrenselliğin ikisini de içerisinde barındırması apaçık bir çelişki oluşturmaktadır. Küreselleşme, kapitalist dünya görüşüne sahip olan ABD, Japonya ve AB tarafından gündeme getirilen ve diğer ülkelere dayatılan bir ideolojidir (Kızılçelik, 2002; Sönmez, 2002; Timur, 2007). Bu ideoloji, geleneksel ve dini yaşamın egemen olduğu ülkelerde bile gençler arasında Batı yaşam tarzını vazgeçilmez kılmıştır (Jahandideh vd., 2010). Güçlenen kapitalizm, eğitim hizmetinin dağılımındaki eşitsizlikleri arttırmakta, toplumun ortak yararı için bağımsız bir eğitim ve bilim politikası izlenmesini güç hale getirmektedir (Abalı, 2005; Sayılan, 2007). Sömürgecilik hareketi küreselleşme adı altında halen devam eden bir istila hareketinden başka bir şey değildir (Chomsky, 2001). İktisadi bakış açısıyla, küreselleşme tarihsel evrim içinde yeni bir biçim kazanmış olan kapitalist sistemin kendisidir (Timur, 2007). Yaşanmakta olan ekonomik süreçlerin sonuçları itibarıyla merkez ve çevre ülkeleri arasında eşitsiz bir gelişme yaratmıştır (Başkaya, 1999). Küreselleşme Batı Kültürünü bütün dünyada egemen kılmayı amaçlamaktadır (Huntington, 2005). Milliyetçi-muhafazakâr açıdan ulusal kültürü tehdit etmektedir (Aktan, 2012). Ulusal kültürün en önemli öğelerinden biri olan dil her geçen gün ulusal ve kadim niteliğini kaybederek değişime uğramaktadır. Modern dünyada giderek artan insan, madde ve kültür hareketliliğinin bir sonucu olarak yerel diller nerdeyse birleşmekte ve hatta yok olmaktadır (Oleksandrivna, 2011). Eğitimin küreselleşmeden olumsuz etkilenmesinden korkulmaktadır. Egemen ve popüler kültür yerel kültürü tehdit etmekte (Tezcan, 2002), eğitimi ticarileştirmektedir (Bhumiratana ve Commins, 2012). Böylece eğitim, çok parası olanın daha çok yararlandığı bir sosyal hizmet alanına dönüşmektedir.

Küreselleşmenin dönüştürdüğü en önemli sosyal hizmet alanlarından biri olan eğitim politikalarına dört açıdan etki edeceğini söylemek mümkündür. Bunlar; kararsal, kurumsal,

dağıtımsal ve yapısal boyutlardır. Malî harcamalar makro ekonominin küresel aktörlerince kontrol edilmesi ve bu küresel aktörlerin eğitime ayrılan kamu harcamalarının azaltılması yönünde bir baskı yaratabilmesi muhtemeldir. Bu da öğretmenlerin çalışma koşullarının kötüleşmesine, eğitimin "özelleşmesine" ya da "ticarîleşmesine" yol açma ihtimaline sahiptir. Eğitim ürünlerinin uluslar arası karşılaştırmaya konu olması ise kamu karar alma sürecinde baskılar ve kısıtlamalar oluşturarak bunun sonucunda reformlar, bir dış gösterge olarak rekabet ve verimlilikte yoğunlaşabilir. Bunun sonucu olarak daha nitelikli becerilerin ödüllendirilmesi ve eğitim finansmanına sınırlamalar getirilmesi hükümetlerin dikkatini eşitlik eksenli eğitim reformlarından alabilir. Bu etkiler ve süreç, küreselleşmenin eğitim politikasına kararsal düzeyde etkisi olarak ifade edilebilir. Yine eğitim alanının herkesçe bilinir hale gelmesi ile uluslararası karşılaştırmalar yapılarak, kendi pozisyonundan memnun olmayan eğitimciler özellikle eğitim teknolojisi odaklı olarak, genel siyasi otoriteye bütçe baskısı yaparak daha fazla mali kaynak talep edebilir. Bu da küreselleşmenin kurumsal düzeydeki etkisi olarak özetlenebilir. Dağıtımsal ve yapısal açıdan bakıldığında, toplumsal güçlerin küresel ilişkiler çerçevesinde yeni bir hal alması neticesinde sivil ve yerel girişimler güçlenerek, adem-i merkezîleşme süreci hızlanabilir ve bu durum, devletin eğitim üzerindeki güç ve etkisini zayıflatabilir. Bu süreçte küresel kıyaslamaların ve etkilenmelerin bir sonucu olarak iletişim ve bilişim sektörü örgütleri eğitim sistemine girerek, akademik pazarın küresel bir nitelik kazanmasına, "beyin göçü"nü artmasına ve yerel kültürel kimliğin tehdit altına girmesine yol açabilir (Durmuş, 2010). Bu yüzden eğitimde politika geliştiricilerin küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni durumlara uyum göstermede ve gerekli tedbirleri almada dikkatli olmaları beklenmektedir.

Örneğin, çevre kirliliği, siyasal sorunlar, yerel kültürlerin tahrip olması, eğitimin ticari bir değere dönüşmesi vb. sorunlar ortaya çıkaran küreselleşmeye ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Küreselleşmenin olumsuz sonuçlarını bertaraf etmek için yapılan etik tartışmaları da dikkate değerdir. Bu alanda yapılan tartışmaların odaklandığı noktalardan biri de etiğin küreselleşmesi ya da küresel etik (Cormie, 2003). Öyle anlaşılmaktadır ki küreselleşme bağlamında etiğin tartışılması bir tercihten öte olarak zorunluluğa karşılık gelmektedir.

Bir Küreselleşme Aracı: Hayat Boyu Öğrenme Programı

Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in 15 Kasım 2006 tarihli, Hayat Boyu öğrenme alanında bir faaliyet programı tesis eden 1720/2006/ec sayılı kararı'nın 6. Maddesi'nde Komisyon ve Üye Devletlerin Görevleri 2 hükmünde AB bünyesindeki eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi ve ortaklıklarla ilgili işlemlerin yürütülmesi amacıyla Bakanlık düzeyinde olmamak kaydıyla Ulusal Ajans'ların kurulmasını kararlaştırılmıştır. Ulusal ajanslar eğitim kurumu olarak örgütlenmekten ziyade eğitim faaliyetlerini finanse eden kurumlardır.

2007 yılından önce SOCRATES, 2007 yılından sonra ise Hayatboyu Öğrenme Programı olarak adlandırılan Lifelong Learning Program (LLP), ilk ve orta öğrenimdeki öğrencilerden yetişkinlere, mesleki eğitim alanında görev alacak stajyerlerden üniversite öğrencilerine, temel beceri ihtiyacı duyan insanlardan eğitim profesyonel olarak çalışan herkes için değişik gelişme, eğitim ve öğretim imkânları ile karşılıksız mali katkı sağlayan bir işbirliği programıdır (Avrupa Birliği Bakanlığı [ABB], 2012).

Türkiye'de Avrupa Birliği Bakanlığına bağlı (Devlet Planlama Teşkilatı) bir başkanlık olarak kurulmuş olan Ulusal Ajans eliyle eğitim ve gençlik programları yürütülmektedir. Bu programlar Comenius, Erasmus, Grundtvig, Leonardo daVinci (LDV), Ortak Konulu Program (Transversal), Jean Monnet ile Youth Programı'dır.

Comenius Programı: Bu program, daha çok okul eğitimi ile ilgilidir. Amacı, okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslararası işbirliği ve öğrenci ile eğitim personelinin değişimini ya da hareketliliğini teşvik etmek, yeni eğitim metotları ve eğitim materyallerinin geliştirmeyi özendirme, okul yönetimine yönelik güzel çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası boyutta yaygınlaştırılmasını desteklemek, eğitimde dışlanmışlık ve okulda başarısızlıkla mücadelede, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim yaşamına katılımı ve eğitimin her alanında fırsat eşitliğini teşvik eden yöntemler geliştirmek ve bunların yaygınlaştırılmasını sağlamak ile her tür eğitim faaliyetinde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin kullanımını teşvik etmektedir (ABB, 2012).

Erasmus Programı: Avrupa Birliği ya da aday ülke ile Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi ülkelerinin yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik programıdır. Amaç, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretmeleri, hayata geçirmeleri, kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleridir. Bunun yanında yükseköğretim sistemini iş dünyasının ihtiyaçlarına göre geliştirmek ve yükseköğretimden mezun kişilerin iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla

üniversiteler ile iş dünyası arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını teşvik etmektedir (ABB, 2012).

Leonardo da Vinci Programı: Avrupa Birliğine üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için Ulusal Ajans bünyesinde yürütülmekte olan bir alt programdır. LDV, ülkeler arasında mesleki ve teknik eğitim alanında işbirliğinin kullanılarak bu alanda kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir. Bu programla AB üyesi ve aday devletler, mesleki eğitimin kapsamı ve organizasyonu konusunda sorumluluk almışlardır. Ayrıca kültürel çeşitlilik ve dil çeşitliliği dikkate alınarak gerçekleştirilen eylemlere destek olunmaya çalışılmaktadır (ABB, 2012). Bu amaçla Ulusal Ajans tarafında LDV Programı adı altında mesleki eğitim projelerine hibe desteği verilmektedir.

Grundtvig Programı: Avrupa Birliği'nin ekonomik büyüme, rekabet ve toplumsal katılım (Lizbon Stratejisi) gibi temel hedeflerini gerçekleştirebilmesi için, bir taraftan eğitimlerini yarıda bırakan yetişkinler ya da hiç eğitim imkânı bulamamış göçmenlerle diğer taraftan yaşlanan Avrupa nüfusunun eğitim problemine çözüm arayan bir programdır. Grundtvig Programı, bu gruplara mensup bireylerin bilgi ve yeterliliklerini geliştirmelerine imkân sağlar ve hayat boyu eğitimin önemli bir parçasıdır (ABB, 2012). Eğitimli bir toplumun sürekliliği için yaşam boyu öğrenmenin özel bir önemi vardır. Yaşam boyu öğrenme merkezleri olarak halk eğitim merkezi benzeri yetişkin eğitim kurumları ön plana çıkmaktadır. İşte bu kapsamda faaliyet gösteren kurumlar Grundtvig programlarınınca finanse edilmekte ve desteklenmektedir.

Ortak Konulu Program: AB Hayat Boyu Öğrenme Programlarının sektörel programları olarak bilinen Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig gibi programlarının yanında, bu programların tamamı ile bir şekilde ilişkili yatay bir program olarak Transversal Programı oluşturulmuştur. Transversal Program, eğitim politikalarında işbirliği ve yenilik, diller, bilgi işlem teknolojileri, AB kapsamında yapılan projelerin sonuçlarının yaygınlaştırılması ve volarizasyonu konularında dört temel faaliyet alanını içermektedir. Bu amaçla, "Politika, İşbirliği ve Yenilik" faaliyet alanı içinde, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde uzman ve resmi yetkililer ile genel ve mesleki eğitim veren eğitim kurumlarının yöneticileri, rehberlik ve akreditasyon servislerinin yetkilileri ve sosyal ortakların çalışma ziyaretlerini ihtiva eden bireysel hareketlilik faaliyeti en önemli faaliyet alanını oluşturmaktadır. Çalışma Ziyaretleri dışındaki, tüm faaliyetler ve proje teklif çağrıları

AB Komisyonu tarafından bizzat yönetilmektedir. (ABB, 2012). Çalışma ziyaretleri Programı, Merkezi Yunanistan'ın Selanik şehrinde bulunan ve kısa adı CEDEFOP olan Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi'nin koordinasyonunda yürütülmektedir.

Gençlik (Youth) Programı: Avrupa Komisyonu tarafından gençler için uygulamaya konmuş bir programdır. Gençlik programları AB'ye üye ya da aday tüm ülkelerde Ulusal Ajanslarca yürütülmektedir. Türkiye bu programlara 2004 yılından beri katılmaktadır (www.ua.gov.tr). Bu tip projelere katılabilmek için genel olarak 13-30 yaş sınırları arasında olmak gerekmektedir. Gençlik (Youth) eylemleri kapsamında hem bireysel, grup ya da kuruluş olarak faaliyet ve hareketlilik gerçekleştirmek mümkündür. Gençlik projelerinin en belirgin yanı kültürel ve sosyal etkinlikleri içermesidir. Bu etkinlikler sayesinde gençler arasında önyargıların kırılacağı, farklı kültürlere ve dillere karşı ilginin uyanacağı varsayılmıştır (ABB, 2012).

Amaç

Bu araştırmada, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yurtdışına gitmiş eğitimciler, küreselleşmenin etkileri konusunda neler düşünmektedirler?
2. Küreselleşmenin etkilerine yönelik görüşler, cinsiyet, öğrenim düzeyi, mesleki kıdem, görev, yurtdışına gidiş sayısı, yabancı dil bilme durumu, görev yapılan eğitim kurum tipi, yurtdışına çıkmaya gerekçe olan program tipi değişkenleri açısından farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini veri toplayarak ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da şimdi var olan bir durumu olduğu biçimiyle ortaya koymaya çalışan araştırma modelleridir (Karasar, 1999).

Evren

Araştırma evrenini, 2011 yılında Şanlıurfa İli'nde görev yapan ve AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin tümü oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın evrenine ulaşmak için Şanlıurfa Milli Eğitim Müdürlüğüne 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında bir yazı yazılarak, AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin isim ve görev bilgileri istenmiştir. Alınan yazıda 55 eğitimciye ulaşılmış ve tümüne 32 maddeden oluşan “Yurtdışına Gitmiş Eğitimcilerin Küreselleşmeye İlişkin Görüşlerini Belirleme Ölçeği” (YGEKİGBÖ) gönderilmiştir. Gönderilen ölçeklerin 49’u geri gelmiş ve değerlendirme 49 ölçek üzerinden yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yurtdışına görevle gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemek amacıyla 32 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Evrenin sınırlı olması nedeniyle, ölçek bir defa uygulanmış ve faktör analizi bu uygulamadan sonra yapılmıştır.

32 maddeden oluşan YGEKİGBÖ verilerinin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Testleri ile incelenmiştir. İlk adımda KMO değerinin .74 çıktığı, Bartlett testinin sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($X^2=p.05$) anlaşılmıştır.

Tablo 1: *Yurtdışına Gitmiş Eğitimcilerin Küreselleşmeye İlişkin Görüşlerini Belirleme Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları*

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değerleri	Döndürme Sonrası Yük Değerleri	
1	.40	.54	28	.83
3	.38	.51	26	.79
4	.42	.59	22	.76
9	.59	.73	27	.75
10	.59	.74	23	.75
11	.50	.70	29	.71
12	.44	.61	24	.71
17	.48	.56	31	.70
18	.39	.56	32	.69
22	.60	.77	30	.64
23	.56	.71	25	.62
24	.50	.66	9	.77
25	.40	.62	10	.76

26	.65	.80	11	.70
27	.58	.66	17	.67
28	.70	.82	12	.66
29	.54	.73	4	.65
30	.43	.56	1	.62
31	.48	.65	18	.62
32	.51	.71	3	.60

YUGEKİGB ölçeği 2 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi, ölçeğe ilişkin toplam varyansın %29.6'sını; ikinci faktör %21.4'ünü açıklamaktadır. İki faktörün maddelerde açıkladığı toplam varyans %51'dir. İki faktörün maddelerde açıkladıkları ortak varyans %38 ile %70 arasında değişmektedir. Faktör döndürme sonrasında analize alınan $K=20$ maddenin özdeğerini 1'den büyük olan 2 faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin birinci faktörünün (olumsuz boyut) 11 maddeden (22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32), ikinci faktörün (olumlu boyut) 9 maddeden (1, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 17, 18) oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri .62 ile .83 arasında değişmektedir. Aynı değerler ikinci faktörde yer alan 9 madde için .60 ile .77 arasındadır. Faktörlere maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmeye çalışılmıştır. İlk faktörde yer alan maddelerin tümünün küreselleşmenin olumsuz etkileri dikkate alınarak "Küreselleşmeye İlişkin Olumsuz Bakışlar" ismi (boyutu) verilmiştir. 2. faktörde yer alan maddeler ise küreselleşmeye ilişkin olumlu bakışları yansıttığı için "Küreselleşmeye İlişkin Olumlu Bakışlar" ismi verilmiştir.

Yapılan işlemler sürecinde ölçekten atılan maddeler ise 2, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21 numaralı maddelerdir. Bu maddelerin faktör yük değerleri .30'un altında olduğu için ölçekten çıkarılmışlardır. Faktör analizinin yanında ölçeğin güvenirlik değerlerine bakılmış, ölçeğin birbirinden bağımsız boyutlarının güvenirliğini ölçmek amacıyla ölçeğin Cronbach's Alpha değerleri bulunmuştur. Yapılan inceleme sonucunda ölçeğin 1. boyutunun (olumsuz boyut) Cronbach's Alpha değeri .91; ikinci boyutunun (olumlu boyut) Cronbach's Alpha değeri ise .85 bulunmuştur. İki boyutun toplam güvenirliği ise .82 olarak bulunmuştur. Böylece YGEKİGB ölçeğinin iki faktörlü geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ve kullanılabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Çözümleme sonuçlarının değerlendirilmesinde, (5) tamamen katılıyorum (5.00-4.20), (4) çok katılıyorum (4.19-3.40), (3) orta derecede (3.39-2.60), (2) az katılıyorum (2.59-1.80), (1) hiç katılmıyorum (1.79-1.00), biçiminde aritmetik ortalama kriterleri kullanılmıştır. Ölçek sonuçları 5.00-1.00=4.00 puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ($4/5=80$) ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir.

Bulgular

YGEKİGBÖ uygulanması sonucu elde edilen veriler, araştırmada cevap aranan sorulara ve değişkenlere göre analiz edilmiş ve analiz sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2: *Küreselleşmeye İlişkin Olumlu Görüşler (N=49)*

Maddeler	$\bar{X}$	S
1 Yeni bilgi ve beceriler öğrenmede fırsatlar sunmaktadır.	4.40	.73
2 Yabancı dil öğrenme yönünde beni cesaretlendirmektedir.	4.24	.82
3 Farklı kültürleri tanıma imkânı yaratmaktadır.	4.61	.57
4 Eğitim anlayışımı olumlu yönde değiştirmiştir.	4.14	.70
5 Eğitimden beklentilerimi arttırmıştır.	4.14	.79
6 Görev yaptığım kurumun yöneticilerinden beklentilerimi arttırmıştır.	4.06	.82
7 Kurumumu başka ülkelerdeki benzer kurumlarla karşılaştırma imkânı yaratmıştır.	4.53	.58
8 Kendimi başka ülkelerdeki meslektaşlarımla karşılaştırma imkanı yaratmıştır.	4.38	.70
9 Eğitim programlarımıza eleştirel gözle bakma imkânı yaratmıştır.	4.38	.78
Toplam	4.32	.49

Tablo 2 incelendiğinde yurtdışına gitmiş eğitimcilerin “Farklı kültürleri tanıma imkânı yaratmaktadır.” (En yüksek madde: $\bar{X} = 4.61$, $S = .57$), “Kurumumu başka ülkelerdeki benzer kurumlarla karşılaştırma imkânı yaratmıştır.”, “Yeni bilgi ve beceriler öğrenmede fırsatlar sunmaktadır.”, “Kendimi başka ülkelerdeki meslektaşlarımla karşılaştırma imkânı yaratmıştır.” ile “Eğitim programlarımıza eleştirel gözle bakma imkânı yaratmıştır.”, “Yabancı dil öğrenme yönünde beni cesaretlendirmektedir.” maddelerine *Tamamen Katılıyorum* düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Yurtdışına gitmiş eğitimciler küreselleşmenin olumlu etkilerini içeren diğer maddeler olan “Eğitim anlayışımı olumlu yönde değiştirmiştir.”, “Eğitimden beklentilerimi arttırmıştır.” ile “Görev yaptığım kurumun yöneticilerinden beklentilerimi arttırmıştır.” maddelerine ise *Çok Katılıyorum* düzeyinde katılım belirtmişlerdir.

Tablo 3: *Küreselleşmeye İlişkin Olumsuz Görüşler (N=49)*

Maddeler	$\bar{X}$	S
1 Bizi güçlü ülkelere bağımlı hale getirmiştir.	1.53	.81
2 Toplumsal yapımızda yozlaşmaya neden olmuştur.	1.46	.86
3 Eğitim sistemimizi, güçlü ülkelerin eğitim sistemlerine açık hale getirmiştir.	1.87	1.0
4 Kapitalizme hizmet eden bir ideolojidir.	1.44	.84
5 Toplumsal kesimler arasındaki eşitsizlikleri derinleştirmiştir.	1.61	.99
6 Yaşam tarzımıza yönelik tehditler oluşturmaktadır.	1.46	.89
7 Ulusal ekonomimizi büyük şirketlerin pazarı haline getirmiştir.	1.59	.86
8 Milli kültürümüzü Batı kültürünün esiri haline getirmiştir.	1.44	.73
9 Tüm dünya insanlarını tek tipleştirir.	1.73	1.0
10 Eğitim sistemimizi, daha çok para verenin daha çok yarar gördüğü bir sisteme	1.83	.94

dönüştürmüştür.			
11 Okullardaki öğrenciler arasındaki ekonomik eşitsizliği derinleştirmiştir.	1.59	.91	
Toplam	1.60	.65	

Küreselleşmeye ilişkin olumsuz görüşleri içeren maddelerden oluşan Tablo 3 incelendiğinde yurtdışına gitmiş eğitimcilerin “Eğitim sistemimizi, güçlü ülkelerin eğitim sistemlerine açık hale getirmiştir.” ile “Eğitim sistemimizi, daha çok para verenin daha çok yarar gördüğü bir sisteme dönüştürmüştür.” maddelerine *Az Katılıyorum* düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Diğer 9 maddeye ise *Hiç Katılmıyorum* düzeyinde katılım belirtmişlerdir.

Katılımcıların cinsiyetlerinin küreselleşme ile ilgi görüşleri önemli düzeyde etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla t-testi yapılmış ve bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: *Cinsiyet Değişkenine Göre t- Testi Sonuçları*

Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Olumsuz Boyut	Kadın	11	15.81	7.454	47	-.931	.35
	Erkek	38	18.13	7.200			
Olumlu Boyut	Kadın	11	40.63	3.668	47	1.482	.14
	Erkek	38	38.42	4.535			

Küreselleşmenin olumsuz boyutunda kadınların; olumlu boyutunda erkeklerin ortalaması yüksek olmasına rağmen, cinsiyete göre hem olumsuz ($p>.05$) hem de olumlu boyutta ($p>.05$) görüşler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların eğitim düzeylerinin küreselleşme ile ilgi görüşleri önemli düzeyde etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla veriler normal dağılım göstermediği için Mann-Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: *Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Boyutunda Öğrenim Düzeyine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

Boyut	Eğitim Düzeyi	N	SO	ST	U	p
Olumsuz Boyut	Lisans	44	24.57	1081	91.00	.55
	Lisansüstü	5	28.80	144		
Olumlu Boyut	Lisans	44	25.36	1116	94.00	.62
	Lisansüstü	5	21.80	109		

Lisans ya da lisansüstü eğitim almış olma, küreselleşmenin olumlu ($p>.05$) ve olumsuz ($p>.05$) boyutlarında araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa neden olmamaktadır.

Mesleki kıdemin küreselleşmeye ilişkin görüşler üzerine anlamlı bir etkisinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmış, bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: *Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Boyutunda Mesleki Kıdeme Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları*

Boyut	Mesleki Kıdem	N	SO	Kay Kare	p
Olumsuz Boyut	1-5 yıl	6	25.25	5.49	.14
	6-10 yıl	14	20.07		
	11-15 yıl	11	33.18		
	16 yıl ve üzeri	18	23.75		
Olumlu Boyut	1-5 yıl	6	21.08	2.18	.53
	6-10 yıl	14	29.25		
	11-15 yıl	11	25.45		
	16 yıl ve üzeri	18	22.72		

Tablo 6 incelendiğinde küreselleşmenin olumlu ve olumsuz boyutlarında araştırmaya katılanların görüşleri arasında mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Çeşitli değişkenlere göre küreselleşmenin olumlu ve olumsuz boyutlarında görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla veriler normal dağılım göstermediği için Kruskal Wallis H testi uygulanmış, bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: *Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Boyutlarında Çeşitli Değişkenlere Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları*

Değişken	Boyut	Görev	N	S.O	Kay Kare	p
Görev	Olumsuz Boyut	İl Eğitim Denetmeni	4	27.12	0.98	0.61
		Okul/Kurum Müdürü/Yrd.	19	27.13		
		Öğretmen	26	23.12		
	Olumlu Boyut	İl Eğitim Denetmeni	4	18.25	1.13	0.56
		Okul/Kurum Müdürü/Yrd.	19	24.63		
		Öğretmen	26	26.31		
Yurtdışına Görevle Gitme Sayısı	Olumsuz Boyut	1 Defa	29	24.86	0.02	0.99
		2 Defa	15	25.00		
		3 Defa ve Üzeri	5	25.80		
	Olumlu Boyut	1 Defa	29	23.53	1.53	0.46
		2 Defa	15	25.50		
		3 Defa ve Üzeri	5	32.00		
Yabancı Bilme Durumu	Olumsuz Boyut	Yabancı Dil Bilmeyen	22	23.00	5.58	0.06
		İngilizce	25	28.32		
		Almanca	2	5.50		
		Fransızca	-	-		
		Diğer	-	-		
	Olumlu Boyut	Yabancı Dil Bilmeyen	22	21.45	5.53	0.06
		İngilizce	25	29.24		
		Almanca	2	11.00		
		Fransızca	-	-		
		Diğer	-	-		

Yurtdışına Çıkıldığında Görev Yapılan Kurum Tipi	Olumsuz Boyut	Okul Öncesi	1	5,50	2.80	0.42
		İlköğretim	21	25.00		
		Ortaöğretim	26	26.25		
		Yükseköğretim	1	13.00		
	Olumlu Boyut	Okul Öncesi	1	11.00	2.11	0.54
İlköğretim	21	27.71				
Ortaöğretim	26	23.52				
Yükseköğretim	1	20.50				
Program Tipi	Olumsuz Boyut	Comenius	26	20.73	3.74	0.15
		Grundtvig	2	36.75		
		Leonardo Da Vinci	18	26.03		
		Erasmus	-	-		
		Çalışma Ziyareti	-	-		
	Olumlu Boyut	Comenius	26	26.81	3.72	0.15
	Grundtvig	2	21.25			
	Leonardo Da Vinci	18	18.97			
	Erasmus	-	-			
	Çalışma Ziyareti	-	-			
Yurtdışına Birden Fazla Program Nedeniyle Çıkma Durumu	Olumsuz Boyut	2 Program	1	2.00	2.00	0.36
		3 Program	1	3.00		
		4 Program ve Üstü	1	1.00		
	Olumlu Boyut	2 Program	1	3.00	2.00	0.36
		3 Program	1	2.00		
		4 Program ve Üstü	1	1.00		

Tablo 7 incelendiğinde küreselleşmenin olumlu ve olumsuz boyutlarında araştırmaya katılanların görüşleri arasında çeşitli değişkenlere göre (Görev, yurtdışına görevle gitme sayısı, yabancı dil bilme durumu, yurtdışına çıkıldığında görev yapılan kurum tipi, program tipi, yurtdışına birden fazla program nedeniyle çıkma durumu) anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Sonuç ve Tartışma

Küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin görüşlerine bağlı olarak incelendiği bu çalışmada küreselleşmenin olumlu boyutuna katılım “*tamamen katılıyorum*” düzeyinde; olumsuz boyutuna katılım düzeyi ise “*Hiç katılmıyorum*” düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuç genel olarak, AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin olumsuz bir tutum içinde olmadıkları, küreselleşmenin sağladığı imkânları muhtemel zararlarından daha baskın gördükleri biçiminde değerlendirilebilir. Haspolatlı (2006) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %90’ı diğer kültürler hakkındaki yargılarının olumlu yönde değiştiğini, %89’u da farklı ilgi ve yetenekleri olan öğrencilerin birlikte çalışmasına olanak sağladığını ve katılımcıların yabancı dil öğrenimine ilgilerini arttırdığı bulgularına ulaşılmıştır. Bahadır (2007), Kulaksız (2010) ve Öksüm

Erdoğan (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da katılımcılar küreselleşmenin dil ve kültür yönüyle kendilerini geliştirdiği düşüncesine yüksek düzeyde katılım belirtmişlerdir. Bu araştırmaların sonucunda elde edilen bulgular, mevcut araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Küreselleşme sürecinde yapılan tartışma alanlarından biri olan eğitimde kalite artışının aracı olarak AB Eğitim ve Gençlik Programlarının kalite artışına neden olabileceği hususunda Kulaksız (2010) tarafından yapılan araştırmada katılımcılar orta düzeyde görüş belirtmişlerdir. Kulaksız, öğretmenlerin farklı ülkelerdeki uygulamaları görmelerine, esinlenmelerine ve yeni şeyler öğrenmelerine rağmen kendi okullarında gereği gibi bir değişim yaratamamasını, Türk okul sisteminin merkezi ve hiyerarşik yapısına bağlamaktadır.

Abalı (2005) tarafından yapılan çalışmada küreselleşmenin liberal boyutuna ilişkin dikkat çekici sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma bulguları, katılımcıların, küreselleşmeyi liberal yaklaşım çerçevesinde onaylamadığını, kültürelci/ulusalcı ve Marksist yaklaşımı onayladığını göstermektedir. Küreselleşmenin kaçınılmaz olduğu ve bütün insanlığa yararlı olduğu düşüncesine katılımcıların yarısından fazlası katılmamaktadır. Buna karşın, küreselleşmenin milli kültüre ve devlete tehdit oluşturduğu düşüncesine katılımcıların katılma (%44,22) ve katılmama (%41, 50) düzeyleri birbirine yakındır. Abalı'nın bulguları, belirgin bir şekilde mevcut araştırmada elde edilen sonuçlardan farklılaşmaktadır. Bu farklı sonuçların elde edilmesinde, araştırmalara katılan katılımcıların yurtdışına çıkmışlık özelliği etkili olmuş olabilir. Bu bağlamda, AB projesi kapsamında yurtdışına seyahatlerde bulunan eğitim çalışanlarının küreselleşme hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Uçkaç (2009) devletin liberal düşüncenin en önemli sloganı olan “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” olarak ifade edilen “Laissez Faire” düşüncesini bir kenara bırakarak, “Bırakınız bu insancıl olmayan uygulamalar bitsin artık” demesi gerektiğini ileri sürmektedir. Uçkaç'a göre aksi takdirde küreselleşmenin bir sonucu olarak az gelişmiş ülkeler IMF cenderesinden kurtulamayacak ve eğitim de kaçınılmaz olarak piyasa eksenli açılımlara göre şekillenecektir. Uçkaç'ın bu tespiti, günümüz gerçekleri ile birlikte ele alındığında haksız bir tespit olmazsa da, bu düşünce mevcut araştırmanın katılımcıları tarafından paylaşılmamaktadır. Mevcut araştırmanın katılımcıları “Eğitim sistemimizi, daha çok para verenin daha çok yarar gördüğü bir sisteme dönüştürmüştür. ” maddesine *Az Katılıyorum* düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, liberal düşünce eksenli gelişen/geliştirilen küreselleşme hareketi ya da olgusu farklı politik kesimlerce farklı değerlendirilmektedir. Küreselleşmenin sağladığı imkânlardan yararlananlar ya da yararlanamayanlar tarafından küreselleşme, tehdit ya da fırsat odaklı olarak ele alınmaktadır. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin fırsat ya da tehdit odaklı düşünceleri cinsiyet, öğrenim düzeyi, mesleki kıdem, görev, yurtdışına gidiş sayısı, yabancı dil bilme durumu, görev yapılan eğitim kurum tipi, yurtdışına çıkmaya gerekçe olan program tipi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Programları kapsamında yurtdışına gitmiş eğitimciler küreselleşme sürecine ilişkin olarak fırsat ve olumlu yönde yüksek düzeyde görüş belirtmekte, küreselleşmenin tehdit oluşturabileceği yargılarına ise düşük düzeyde katılım göstermektedirler.

Makalenin Bilimdeki Konumu (Yeri)

Eğitim Yönetimi ve Politikası / Eğitim Yönetimi, Teftişi, Ekonomisi ve Planlaması
ABD

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Bu araştırmanın; eğitim yönetimi ve diğer sosyal bilimler alanlarında araştırma yapan akademisyenlerin yetiştirdikleri öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerine; yine Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerle ilgili politika geliştirme sürecinde niteliklerinin yükseltilmesi yönünde alınacak kararlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abalı, H. G. (2005). *Eğitim bilimleri lisansüstü öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının küreselleşme ve yükseköğretime etkileri konusundaki görüşlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aktan, C. (2012). *Globalleşme*. <http://www.canaktan.org/yeni-trendler/globallesme/anasayfa-globallesme.htm> (03.01.2012 tarihinde erişildi).
- Aktay, Y. (2002). Eğitimde küresel imkânlar-küreselleşen dünyada eğitimde fırsat eşitliği ve özgürleşim fırsatları üzerine. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 11-20.
- Bahadır, H. (2007). *Comenius projelerin faydalanma konusunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Başkaya, F. (1999). *Küreselleşme mi? Emperyalizm mi? Piyasacı efsanenin çöküşü*. Ankara: Ütopya.
- Bhumiratana, S., & Commins, T. (2012). Challenges and opportunities for higher education in Asia in the Era of globalization: Case of Thailand. *Asian Journal on Education and Learning*, 3(2), 21-27.
- Bozkurt, V. (2003). *Küreselleşme: Kavram, gelişim ve yaklaşımlar*. <http://www.isguc.org/?p=makale&id=87&cilt=2&sayi=1&yil=2000> (E- dergi 03.01.2012 tarihinde erişildi).
- Chomsky, N. (2001). *Sömürgecilikten küreselleşmeye* (Çev. M. Erdem SAKINÇ). Ankara: Ütopya.
- Cormie, L. (2003). Ethics of globalization. http://www.conseildeseglises.ca/documents/social_justice/faith-economy/LeeCormie.pdf (16.12.2012 tarihinde erişildi).
- Cornia, G. A. (1999). *Liberalization, globalization and income distribution*. http://www.wider.unu.edu/publications/working-papers/previous/en_GB/wp-157/files/82530858953286604/default/wp157.pdf (16.12.2012 tarihinde erişildi).
- Drucker, P.F. (2000). *Gelecek için yönetim* (Çev. Fikret Üçcan). Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Durmuş, A. (2012). *Küreselleşmenin eğitime etkileri*. <http://www.haber10.com/makale/123/> (03.01.2012 tarihinde erişildi).

- Eken, H.(2009). *Küreselleşme ve ulus devlet. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Hurig%C3%BCI%20EKEN/EKEN,%20Hurig%C3%BCI.pdf (03.01.2012 tarihinde erişildi).
- Giddens, A. (2000). *Elimizden kaçıp giden dünya* (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Alfa.
- Haspolatlı, E. (2006). *AB eğitim programı Comenius I ve eğitim kurumları proje koordinatörlerinin program hakkındaki görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Huntington, S. (2005). *Medeniyetler çatışması*. Ankara: Vadi.
- Jahandideh, M. H., Shooli, H. R. K., & Zare, M. (2010). *Globalization process and its challenges in Islamic countries*. http://www.civilica.com/EnPaper-ICIWG04-ICIWG04_140.html(16.12.2012 tarihinde erişildi).
- Karasar, N. (1997). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. Baskı). Ankara: Nobel.
- Kılıçaslan, G. S. (2006). *Küreselleşme sürecinde Ortadoğu'da medyanın rolü*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kızılcılık, S. (2001). *Küreselleşme ve sosyal bilimler*. Ankara: Anı.
- Kızılcılık, S. (2002). Küreselleşme ve post modernleşmeye karşı ulusal bağımsızlık hareketi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 7, 96-111.
- Kulaksız, E. (2010). *Avrupa Birliği Comenius programlarının Türkiye'deki uygulamasına ilişkin katılımcı görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Georgescu, M. (2005). The future of e-learning: Designing tomorrow's education. *Collaborative support systems in business education*. <http://ssrn.com/abstract=904201> (08.12.2012 tarihinde ulaşıldı).
- Oleksandrivna, G. N. (2011). Language policy and globalization. *Studia Linguistica*,5, 369-372.http://www.philolog.univ.kiev.ua/php/4/7/Studia_Linguistica_5_1/369_372.pdf(08.12.2012 tarihinde ulaşıldı).

- Oran, B. (2009). *Küreselleşme ve azınlıklar* (2. Baskı). Ankara: İmaj.
- Öksüm Erdoğan, D. (2009). *Comenius programının amaçlarına ulaşma düzeyinin programa katılan yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi, Kırıkkale ve Ankara ili örnekleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Sayılan, F. (2007). Küreselleşme ve eğitimdeki değişim. İçinde E. Oğuz ve A.Yakar (Eds.), *Küreselleşme ve eğitim*(s. 59-82). Ankara: Dipnot.
- Sönmez, V. (2002). Küreselleşmenin felsefi temelleri.*Eğitim Araştırmaları*,6, 1-10.
- ABB, (2012). *Hayat Boyu Öğrenme Programı*. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/>
- ABB, (2012). *Grundtvig*. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&bid=7>
- Tezcan, M. (2002).*Postmodern ve küresel toplumda eğitim*. Ankara: Anı.
- Timur, T. (2007). Küreselleşme söylemleri ve gerçekler. Ebru Oğuz ve Ayfer Yakar (Ed.), *Küreselleşme ve eğitim içinde* (s. 35-45). Ankara: Dipnot.
- Uçkaç, A. (2009). *Ekonomik kalkınma ve küreselleşme sürecinde eğitim* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.